

Б.Б.Сары^{1*}, О.Қ.Сұлтанғалиева¹, Ж.А.Жусупова¹, Р.А.Шоканов¹

¹Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті
Ақтөбе қ., 030000, Қазақстан Республикасы
*e-mail: amir05102020@mail.ru

БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН МАМАНДЫҚҚА БЕЙІМДЕУГЕ ДАЙЫНДАУ МӘСЕЛЕСІ

Андатпа

Мақала мазмұнында балалардың болашақ мамандық таңдауына мұғалімдердің тиімді әсер ету мәселесі қарастырылған. Дүние жүзінің көптеген елдерінде дәстүрлі мұғалімдерді даярлау практикалық оқыту тәжірибесіне емес, теориялық білім мен дағдыларға бағытталған. Бұл мұғалімдердің оқу процесіне дайындық барысында технологиялық интеграциясымен, жоғары академиялық стандарттарымен сипатталатын жиырма бірінші ғасырдағы өзгерістердің қиындықтарына тап болуына әкелуі мүмкін. Инновациялық модельдерді қолдану сыныпта оқыту үшін қажетті жаңа педагогикалық дағдыларды дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, болашақ мұғалімдер өздерінің педагогикалық тәжірибелері туралы ой жүгіртуге және қажетті түзетулер енгізуге мүмкіндік алады.

Тиімді әсер ету мәселесін анықтауда, зерттеу барысында әдістемелік зерттеу жұмысы дайындалды. Әдістемелік зерттеу дизайны бірнеше кезеңдерді қамти отырып «Бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеудің теориясы мен әдістемесі» атты жеке элективті курс дайындалуда.

Болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеуге дайындаудың өлшемдері мен көрсеткіштері және деңгейлеріне сәйкес эксперимент жұмыстары жүргізілді. Экспериментке қатысушыларға болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеуге дайындаудың өлшемдері мен көрсеткіштеріне сәйкес дайындық деңгейін диагностикалау үшін келесі әдістер қолданылды: әңгіме, сауалнама, мамандыққа бейімдеу деңгейін анықтауға арналған тесттер, арнайы курстар, онлайн курс, семинарлар, пікірталастар, дөңгелек үстелдер өткізу. Эксперименттің барысында бастауыш сынып оқушыларының мамандыққа бейімделуін бақылауды ұйымдастыруға мотивациялық, когнитивті, белсенділік және рефлексивті-өлшемдер бойынша оның қатысушыларының дайындық деңгейінің бастапқы диагностикасы жүргізілді.

Негізгі сөздер: болашақ мұғалім, инновациялық модель, өлшем, компонент, эксперимент, зерттеу, әдістеме.

Кіріспе

Заманауи білім беруде жаһандық сын-қатерлер мен мүмкіндіктер болашақ мұғалімдерге жаңа ұрпақты тиімді тәрбиелеу үшін қажетті нақты аспектілерді әзірлеуді талап етеді. Бастауыш мектеп оқушыларының қажеттіліктеріне бейімделген дағдылар ерекше маңызға ие болады, өйткені олар мектептегі жаңа оқу жағдайларына көшу кезінде жиі қиындықтарға тап болады [1].

Бастауыш мектеп оқушыларын бейімдеу ерекшеліктерін ескеру және қазіргі білім беру ортасының мәселелерін шешуге қабілетті болашақ мұғалімдердің құзыреттілігін дамыту қажет [2]. Бастауыш мектеп оқушыларымен жұмыс жасау аясында болашақ мамандарды кәсіби даярлауға көп көңіл бөлінеді. Ж.Қ.Карашева және басқалар болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушыларында тиімді қарым-қатынас дағдыларын дамытудың маңызды міндетіне дайындаудың негізгі аспектілерін қарастырады [3].

Болашақ мұғалімдерді бастауыш білім берудегі балалардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға дайындаудағы қиындықтар бірнеше негізгі аспектілермен анықталады, соның ішінде оқушылардың қажеттіліктерінің қиылысуына және мұғалімнің оқуға дайындығына ерекше назар аударады.

Бір қарағанда, мәселе дәстүрлі педагогикалық бағдарламаларда коммуникацияға жеткіліксіз көңіл бөлуде жатыр. Бұл бағдарламалардың көпшілігі негізінен теориялық аспектілерге назар аударады, бұл қарым-қатынас мәселелерін екінші орынға қояды.

Балалармен жұмыс істеу тәжірибесіне сүйене отырып, Г.В.Фуксова мен Г.Қ.Коренова педагогикалық білім берудегі технологияның жетіспеушілігімен, онлайн ортадағы қарым-қатынастың күрделілігімен және оқушылардың мотивациясының төмендеуімен тікелей байланысты бірнеше қиындықтарды атап көрсетеді [4].

Сонымен қатар, балаларды жеке тұлға ретінде тануда контексттің жоқтығы байқалады. Бұл ерте жастан бастап балалардың өзін-өзі сәйкестендіру қажеттілігін талап ететін қоғамды модернизациялауға қатысты [5]. Қолданыстағы педагогикалық бағдарламалар, ең алдымен, студенттердің сөйлеу дағдыларын дамытудағы тәжірибе ретінде алынған [6]. Екінші жағынан, Мысалы, Л.П.Маковичук және басқалар болашақ мұғалімдердің дайындығы бастауыш мектеп оқушылары арасында жеке дифференциация мен тәуелсіздікті қалыптастыру жолдарын түсінуді ерекше ескеріп, атап өткен [7].

Бастауыш мектеп оқушыларына кәсіптік бағдар беру мәселесі қазіргі педагогиканың алдында маңызды міндет ретінде тұр, дегенмен педагогикалық дайындықта оған шектеулі көңіл бөлінеді [8]. Студент-болашақ мұғалімдер балалардың болашақ мамандық таңдауына тиімді әсер ету және олардың кәсіби жолын саналы түрде таңдауды қалыптастыруда қолдау көрсету үшін ерте кәсіптік бағдар беру саласында көбірек білім мен практикалық дағдыларды меңгеруі керек.

Дүние жүзінің көптеген елдерінде дәстүрлі мұғалімдерді даярлау практикалық оқыту тәжірибесіне емес, теориялық білім мен дағдыларға бағытталған [9]. Бұл мұғалімдердің оқушылардың алуан түрлілігімен, технологиялық интеграциясымен және жоғары академиялық стандарттарымен сипатталатын 21 ғасырдағы сыныптағы қиындықтарға дайын болмауына әкелуі мүмкін. Инновациялық модельдерді қолдану сыныпта оқыту үшін қажетті жаңа педагогикалық дағдыларды дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, студент-болашақ мұғалімдер өздерінің педагогикалық тәжірибелері туралы ой жүгіртуге және қажетті түзетулер енгізуге мүмкіндік алады.

Болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларымен жұмыс жасау жағдайында, әсіресе ерте кәсіптік бағдар беру аспектісінде тәрбиелеу мәселесінің өзектілігі мен инновациялық сипаты қазіргі педагогикалық даму аясында даусыз болып табылады. Бастауыш сынып мұғалімдері оқушылардың кәсіби таңдауына, олардың құндылықтары мен болашақ туралы түсініктерін қалыптастыруға айтарлықтай әсер етеді.

Оқу үрдісіндегі үрдістерді байқау болашақ тәрбиешілер арасында ерте мансаптық бағдарлау дағдыларының жүйелі түрде дамымағандығын көрсетеді. Білім берудің алғашқы кезеңдерінде бастауыш мектеп оқушыларымен жұмыс жасаудың тиімді құралдары мен тәсілдерін ұсынудағы мұндай жағдайлар мұғалімдерді даярлауға кешенді көзқарасты қажет етеді. Болашақ мұғалімдердің ерте кәсіптік бағдар беру жағдайында сапалы білім алуын қамтамасыз ету тек теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар практикалық дағдыларды да қамтамасыз ететін мамандандырылған элективті курстар өткізуді талап етеді. Бұл педагогикалық білімнің сапасын анықтап қана қоймайды, сонымен қатар білім алушылардың кейінгі кәсіби таңдауына әсер етіп, бұл саланы жоғары оқу тәжірибесінің ажырамас бөлігіне айналдырады. Педагогикалық дайындықтың осы аспектісін өзектендіру оқытудың заманауи талаптарын көрсетіп қана қоймайды, сонымен қатар болашақта бәсекеге қабілетті және жоғары білікті мамандарды қалыптастыруда стратегиялық маңызға ие болады.

Зерттеу материалдары мен әдістері

Әдістемелік зерттеу жұмысы 2023-2024 оқу жылының бірінші семестрінде жүргізілді. Өзірленген эксперимент бірнеше кезеңнен тұрды:

Бірінші Кезең. Қыркүйек, 2023 жыл.

Оқу жылының басында студент-болашақ мұғалімдерге бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеуді анықтау мақсатында Р.Л.Кеттелдің кәсіби қызығушылықтар тесті жүргізілді. Айта кету керек, зерттеу мақсатында 2,3 курс

студенттері таңдалды. Тестілеу 40 минутқа созылған бір сағаттық даму кезеңінде өткізілді. Іске асыруға топ студенттері қатысты. Кейіннен бұл деректер өңделді.

Екінші Кезең. Қазан-Қараша, 2023 жыл.

Осы тұрғыда мақала авторлары "Бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеудің теориясы мен әдістемесі" атты жеке элективті курсы бойынша бағдарлама дайындауда. «Бұл курс студенттерді бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеу аспектілері» бойынша оқытуға бағытталған.

Элективті курстың мақсаты - болашақ мұғалімдерге бастауыш мектеп оқушыларымен тиімді қарым-қатынас жасау, оларды мамандық таңдауда дұрыс бағыттау және олардың қызығушылығы мен бейімделуін анықтау бойынша нұсқау беру болды. Әр дәріс теориялық және практикалық компоненттен тұрады. Теориялық компонент бойынша дәрістер проекторлармен және интерактивті тақталармен жабдықталған аудиторияларда өткізіледі. Нұсқаушы балалардағы қызығушылықтарды анықтау үшін электронды презентацияларды, иллюстрацияларды және үлгілік бағдарламаларды пайдаланады.

Практикалық компонент идеялар мен ұсыныстарды жинау үшін миға шабуыл әдістерін қолдана отырып, бастауыш мектеп оқушыларына арналған тиімді элективті курсты әзірлеу бойынша топтық жұмысты қамтиды, рөлдік іс-шараларға арналған интерактивті аудиторияларда өткізеді. Рөлдік ойындар өзара әрекеттесуді талдауға арналған бейнеклиптермен толықтырылған нақты байланыс сценарийлерін модельдеу үшін пайдаланылады. Практикалық компонент рөлдік ойындарды қамтиды, онда оқушылар бастауыш сынып оқушыларымен қарым-қатынасты қалпына келтіреді, ал басқалары оларды бақылап, кері байланыс бере алады.

Зерттеу барысында практикалық шеберлік сыныптары үшін аудиториялық жағдайда семинарлар ұйымдастырылады. Практикалық тапсырмаларды орындау барысында нұсқаулықтар мен жеке көмек көрсетумен қатар шығармашылықты дамыту әдістері көрсетіледі. Білім алушыларға арналған шығармашылық жобалар мен шеберлік сыныптары олармен жұмыс барысында «байқау» әдісі бойынша жүзеге асырылады. Төртінші аптада білім алушылар одан әрі жұмыс жүргізу үшін бөлінген топтардағы пікірталастарға белсенді қатысады. Білім алушылардың қызығушылықтарын анықтау үшін топтық диагностика және сұхбат сияқты интерактивті әдістер қолданылады. Қорытынды дәріс білім алушылармен қарым-қатынас жасау бойынша қорытынды тренингті қамтиды.

Үшінші кезең. Элективті курсты практикалық шеңберде жүзеге асыру. 2023 жылғы, қараша-желтоқсан.

Қорытынды дәрістен кейін білім алушылар өздерінің кәсіби бағдарларын арттыру үшін бастауыш сынып оқушыларымен жұмыс жасау жоспарларын дайындауға бір апта уақыт бөледі. Білім алушылар одан әрі практикалық сабақтар өткізу үшін құрылған топтарда (әрқайсысы 7 адамнан) жұмыс істейді. Жоспарларды курс нұсқаушысы алдын ала бекітеді. Іске асыру 4 аптаға созылады. Элективті курсты білім алушылармен өткізгеннен кейін олардың қамтылған материалды түсінуін және оны жүзеге асыруға дайындығын бағалау үшін тереңдетілген сұхбаттар жүргізіледі.

Төртінші кезең. Білім алушылар мен мектеп оқушыларының сауалнамасы.

Үлгі. Зерттеуге Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің, Қазақстан-Ресей халықаралық университетінің, С.Бәйішев атындағы Ақтөбе университетінің және Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің студенттері қатысты. Олар төртінші курс студенттері болды, өйткені олардың оқу жоспары студенттермен практикалық қарым-қатынасты қамтиды. Үлгінің сипаттамасы 1-Кестеде келтірілген.

Кесте 1 - Үлгі сипаттамалары (n=56)

Санат	%
Жынысы	
Әйелдер	83.92%
Ерлер	16.08%
Жасы	
20-21 жас	16.07%
22-23 жас	71.42%
23-24 жас	12.51%
Ұлты	
Қазақтар	92.85%
Орыстар	7.15%
Осы саладағы тәжірибе (Университеттік тәжірибеден тыс)	
Иә	19.65%
Жоқ	80.35%
Ескерту: авторлармен құрастырылған.	

Кестеде жынысы, жасы, ұлтына сәйкес университеттік және университеттен тыс жүргізілген эксперименттік жұмыстың үлгі сипаттамаларын беріп отырмыз. Жынысына сәйкес әйелдер 83.92%, ерлер 16.08%, жасына байланысты 20-21 жас 16.07% , 22-23 жас 71.42%, 23-24 жас 12.51% көрсеткіштер анықталды. Ұлтына сәйкес қазақтар 92.85%, орыстар 7.15% пайыздық көрсеткіш көрсетті. Университеттік зерттеулерде университеттік тәжірибеден тыс зерттеулерден жоғары пайыздық көрсеткіштер айқындалды.

Нәтижелер және оларды талқылау

Болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеуге дайындаудың өлшемдері мен көрсеткіштері және деңгейлеріне сәйкес эксперимент жұмыстары жүргізіледі.

Экспериментке қатысушыларға болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеуге дайындаудың өлшемдері мен көрсеткіштеріне сәйкес дайындық деңгейін диагностикалау үшін келесі әдістер қолданылады: әңгіме, сауалнама, мамандыққа бейімдеу деңгейін анықтауға арналған тесттер, арнайы курс шеңберінде курстар, онлайн курс, семинарлар, пікірталастар, дөңгелек үстелдер өткізу; Эксперименттің барысында бастауыш сынып оқушыларының мамандыққа бейімделуін бақылауды ұйымдастыруға мотивациялық, когнитивті, белсенділік және рефлексивті-өлшемдер бойынша оның қатысушыларының дайындық деңгейінің бастапқы диагностикасы жүргізілді. Зерттеу нәтижелері 2-кестеде көрсетілген.

Кесте 2 - Эксперимент жұмысының нәтижелері

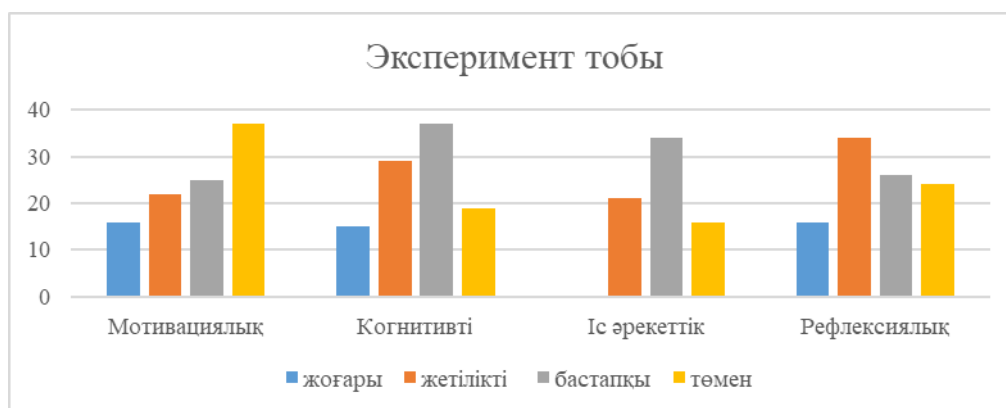
Компоненттері	Деңгейі	Тобы	
		Ә.Т	Б.Т.
Мотивациялық	Жоғары	11 (16%)	14(27%)
	Жеткілікті	15(22%)	18(35%)
	Бастапқы	17(25%)	9(17%)
	Төмен	25(37%)	11(21%)
Когнитивті	Жоғары	10(15%)	12(23%)
	Жеткілікті	20(29%)	18(35%)
	Бастапқы	25(37%)	13(25%)

	Төмен	13(19%)	9(17%)
Іс әрекеттік	Жоғары	0(%)	0(%)
	Жеткілікті	14(21%)	11(21%)
	Бастапқы	23(34%)	16(31%)
	Төмен	31(45%)	25(48%)
Рефлексиялық	Жоғары	11(16%)	12(23%)
	Жеткілікті	23(34%)	18(35%)
	Бастапқы	18(26%)	14(27%)
	Төмен	16(24%)	8(15%)
Ескерту: авторлармен құрастырылған.			

2-кестеде эксперимент жұмысының нәтижелері мотивациялық, когнитивті, белсенділік және рефлексивті компоненттер негізінде құрыла отырып, эксперименттік, бақылау топтарында жоғары, жеткілікті, бастапқы, төмен деңгейлерде сандық, сапалық көрсеткіштермен айқындалады. Жоғары деңгей бойынша бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеу бойынша шығармашылық іс-шара дайындай алады. Бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеу әдістерін тәжірибеде қолданады. Үлгі бойынша әрекет етпейді түпнұсқа негізінде әрекет етеді. Бастауыш сынып оқушыларының мамандыққа бейімделуінің стандартты емес жағдайларын біледі. Рефлексияны жүзеге асырады.

Жеткілікті деңгей бойынша білім алушы бастауыш сынып оқушыларының мамандыққа жақсы тұрақты бейімделуін, бастауыш мектеп педагогикасы, жас ерекшелік психологиясы бойынша теориялық білім мазмұнын біледі. Бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеудің негізгі әдістерін анықтай алады. Бастапқы деңгей бойынша білім алушының бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеу мотивациясы бар, бұл мәселенің маңыздылығын түсінеді, бірақ бейімделу және рефлексия қызметін қалай жүзеге асыруды білмейді.

Төмен деңгей бойынша білім алушының бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеу мотивациясы әлсіз. білім алушылар бастауыш сынып оқушыларының мамандыққа бейімделуін түсінбейді, бастауыш сынып оқушыларын мамандыққа бейімдеу жұмыстарымен күресуге дайын емес.

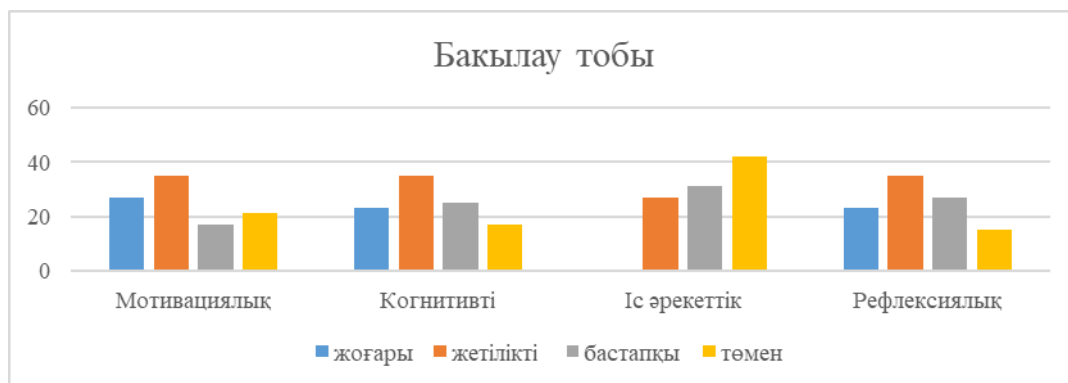

Сурет 1 – Эксперимент тобының нәтижесі

Ескерту: авторлармен құрастырылған.

1, 2 - суреттен көріп отырғанымыздай, екі топ өкілдерінің көпшілігі мотивациялық өлшем бойынша дайындықтың төмендегідей деңгейін көрсетті:

төмен – эксперименттік топтан 25 адам (37%) және бақылаудан 11 адам (21%); бастапқы деңгей 17 адам (25%) және 9 адам (17%), жеткілікті деңгей – 15 (22%) және 18 (35%), жоғары деңгей – 11 адам, (16 %) және 14 адам (27 %).

Сурет 2 - Бақылау тобының нәтижесі

Ескерту: авторлармен құрастырылған.

Когнитивті өлшем бойынша: төмен – эксперименттік топтан 13 адам (19%) және бақылаудан 9 адам (17%); бастапқы деңгей 25 адам (37%) және 13 адам (25%), жеткілікті деңгей – 20 (29 %) және 18 (35%), жоғары деңгей – 10 адам, (15 %) және 12 адам (23 %).

Іс әрекеттік өлшем бойынша:

төмен – эксперименттік топтан 31 адам (45 %) және бақылаудан 25 адам (48%); бастапқы деңгей 23 адам (34 %) және 16 адам (31 %), жеткілікті деңгей – 14 (21 %) және 11 (21%), жоғары деңгей – 0 % деңгейді көрсетті.

Рефлексиялық өлшем бойынша:

төмен – эксперименттік топтан 16 адам (24 %) және бақылаудан 8 адам (15 %); бастапқы деңгей 18 адам (26 %) және 14 адам (27 %), жеткілікті деңгей – 23 (34 %) және 18 (35%), жоғары деңгей – 11 (16%) және 12 (23%) деңгейді көрсетті.

Қорытынды

Зерттеудің теориялық маңыздылығы педагогикалық дайындық жағдайында ерте мамандыққа бейімдеудің теориялық және әдіснамалық аспектілерін дамыту қажеттілігін атап көрсете отырып, университеттік білім беруді одан әрі зерттеу мен жетілдірудің басым бағыттарын зерделеген.

Алынған нәтижелердің практикалық маңыздылығы білім алушылардың педагогикалық құзіреттілік деңгейін жоғарылату үшін университеттік білім берудегі қолданысынан көрінеді. Ерте мамандыққа бейімдеу университеттерде педагогикалық шеберлікті қалыптастырудың және болашақ мұғалімдердің бастауыш сынып оқушыларымен мамандыққа бейімдеуге дайындаудың тиімді құралы ретінде жүзеге асырылуы мүмкін. Сонымен қатар, бұл нәтижелер болашақ мұғалімдерді білім беру саласындағы кәсіби бағдарын жақсартуға бағытталған ұқсас бағдарламалар мен әдістемелерді әзірлеуге негіз бола алады.

Бастауыш сынып оқушыларына ерте кәсіптік бағдар беру саласындағы болашақтағы зерттеулерге арналған цифрлық технологияларды қолданудағы тиімділігін және бағдарламаларды әлеуметтік-мәдени контекстке бейімдеу, интерактивті әдістемелердің өзін-өзі сәйкестендіруге әсері, сондай-ақ максималды әсер ету үшін арнайы курстардың ұзақтығы мен қарқындылығын дамыту. Бұл бағыттар практиканы жетілдіруге және ерте мамандыққа бейімдеу саласын дамытуға ықпал етуі керек.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

- 1 Romero-Tena, Rosalía, Barragán-Sánchez, R., Llorente-Cejudo, C., & Palacios-Rodríguez, A. (2020). The challenge of initial training for early childhood teachers. A cross sectional study of their digital competences. *Sustainability*, 12(11), Article 4782.
- 2 Karasheva, Z., Amirova, A., Ageyeva, L., Jazdykbayeva, M., & Uaidullakzy, E. (2021). Preparation of future specialists for the formation of educational communication skills for elementary school children. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 13(3). P. 467–484.
- 3 Donitsa-Schmidt, S., & Ramot, R. (2020). Opportunities and challenges: Teacher education in Israel in the Covid-19 pandemic. *Journal of Education for Teaching*, 46(4). P.586–595.
- 4 Fuchsova, M., & Korenova, L. (2019). Visualisation in basic science and engineering education of future primary school teachers in human biology education using augmented reality. *European Journal of Contemporary Education*, 8(1). P. 92–102.
- 5 Sapargaliyeva, A. Zh., Muratbekova, D. Ye., Aralbaeva, R. K., Zhakipbekova, S. S., & Shynybekova, A. S. (2020). Professional training of future teachers for the development of speech activity of younger schoolchildren. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*. P. 358–369.
- 6 Makoviichuk, O., Shulha, A., Shestobuz, O., Pits, I., Prokop, I., & Byhar, H. (2020). Training future primary school teachers in the context of developing constructive skills in younger pupils. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(1Sup1). P. 232–250.
- 7 Gerasimov, A. V. (2023). Applied analysis of the problems of career guidance in the context of the development of the system of social partnership in the field of education. *Bulletin of Luhansk State Pedagogical University Bulletin*, 1(96). P.116–123.
- 8 Donitsa-Schmidt, S., & Ramot, R. (2020). Opportunities and challenges: Teacher education in Israel in the Covid-19 pandemic. *Journal of Education for Teaching*, 46(4). P.586–595.
- 9 Rakhimbaeva, I. E., Korostelev, A. A., Shakirova, I. A., Ayshwarya, B., Nguyen, P. T., Hashim, W., & Maseleno, A. (2019). Integration of the educational and didactic systems in the training of future teachers. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 8(2.1). P.1131–1136.

ПРОБЛЕМА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К АДАПТАЦИИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ К ПРОФЕССИИ

Аннотация

Статья посвящена проблеме эффективного влияния учителей на выбор будущей профессии детьми. Во многих странах мира традиционная подготовка учителей фокусируется на теоретических знаниях и навыках, а не на практическом опыте преподавания. Это может привести к тому, что учителя столкнутся с проблемами перемен XXI века, характеризующихся технологической интеграцией и высокими академическими стандартами при подготовке к учебному процессу. Использование инновационных моделей способствует развитию новых педагогических навыков, необходимых для преподавания в классе. Кроме того, будущие учителя получают возможность поразмышлять над своей педагогической практикой и внести необходимые коррективы.

В ходе исследования была подготовлена методическая исследовательская работа для определения проблемы эффективного воздействия. Готовится отдельный элективный курс «Теория и методика адаптации учащихся начальных классов к профессии», включающий несколько этапов проектирования методического исследования.

Экспериментальная работа проводилась по критериям и показателям, а также соответствующим уровням подготовки будущих учителей по адаптации учащихся начальных классов к профессии. Для диагностики уровня подготовки участников эксперимента в соответствии с критериями и показателями подготовки будущих учителей к адаптации учащихся начальных классов к профессии использовались следующие методы: беседа, опрос, тесты на определение уровня подготовленности. адаптации к профессии, спецкурсы, онлайн-курс, семинары, дискуссии, «Круглые столы». В ходе эксперимента проводилась первичная диагностика уровня готовности его участников по мотивационному, познавательному, деятельностному и рефлексивному критериям для организации контроля за адаптацией учащихся начальных классов к профессии.

Ключевые слова: будущий учитель, инновационная модель, критерий, компонент, эксперимент, исследование, методика.

ON THE QUESTION OF PREPARING FUTURE TEACHERS FOR THE ADAPTATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS TO THE PROFESSION

Abstract

The article is devoted to the problem of effective influence of teachers on children's choice of future profession. In many countries of the world, traditional teacher training focuses on theoretical knowledge and skills, rather than practical teaching experience. This may lead to teachers facing the challenges of the changes of the 21st century, characterized by technological integration and high academic standards in preparation for the educational process. The use of innovative models contributes to the development of new pedagogical skills necessary for teaching in the classroom. In addition, future teachers will have the opportunity to reflect on their teaching practice and make the necessary adjustments.

During the study, a methodological research work was prepared to determine the problem of effective influence. A separate elective course "Theory and Methodology of Adaptation of Primary School Students to the Profession" is being prepared, including several stages of designing a methodological study.

Experimental work was carried out according to the criteria and indicators, as well as the corresponding levels of training of future teachers on the adaptation of primary school students to the profession. To diagnose the level of preparation of the experiment participants in accordance with the criteria and indicators of preparation of future teachers for the adaptation of primary school students to the profession, the following methods were used: conversation, survey, tests to determine the level of preparedness. adaptation to the profession, special courses, online course, seminars, discussions, round tables. During the experiment, primary diagnostics of the level of readiness of its participants was carried out according to motivational, cognitive, activity and reflexive criteria to organize control over the adaptation of primary school students to the profession.

Key words: future teacher, innovative model, criteria, component, experiment, research, methodology.

REFERENCES

- 1 Romero-Tena, Rosalía, Barragán-Sánchez, R., Llorente-Cejudo, C., & Palacios-Rodríguez, A. (2020). The challenge of initial training for early childhood teachers. A cross sectional study of their digital competences. *Sustainability*, 12(11), Article 4782. [in English]
- 2 Karasheva, Z., Amirova, A., Ageyeva, L., Jazdykbayeva, M., & Uaidullakzy, E. (2021). Preparation of future specialists for the formation of educational communication skills for elementary school children. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 13(3). P.467–484. [in English]
- 3 Donitsa-Schmidt, S., & Ramot, R. (2020). Opportunities and challenges: Teacher education in Israel in the Covid-19 pandemic. *Journal of Education for Teaching*, 46(4). P.586–595. [in English]
- 4 Fuchsova, M., & Korenova, L. (2019). Visualisation in basic science and engineering education of future primary school teachers in human biology education using augmented reality. *European Journal of Contemporary Education*, 8(1). P. 92–102. [in English]
- 5 Sapargaliyeva, A. Zh., Muratbekova, D. Ye., Aralbaeva, R. K., Zhakipbekova, S. S., & Shynybekova, A. S. (2020). Professional training of future teachers for the development of speech activity of younger schoolchildren. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*. P.358–369. [in English]
- 6 Makoviichuk, O., Shulha, A., Shestobuz, O., Pits, I., Prokop, I., & Byhar, H. (2020). Training future primary school teachers in the context of developing constructive skills in younger pupils. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(1Sup1), P. 232–250. [in English]
- 7 Gerasimov, A. V. (2023). Applied analysis of the problems of career guidance in the context of the development of the system of social partnership in the field of education. *Bulletin of Luhansk State Pedagogical University Bulletin*, 1(96), P. 116–123. in English]
- 8 Donitsa-Schmidt, S., & Ramot, R. (2020). Opportunities and challenges: Teacher education in Israel in the Covid-19 pandemic. *Journal of Education for Teaching*, 46(4). P.586–595. [in English]
- 9 Rakhimbaeva, I. E., Korostelev, A. A., Shakirova, I. A., Ayshwarya, B., Nguyen, P. T., Hashim, W., & Maselena, A. (2019). Integration of the educational and didactic systems in the training of future teachers. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 8(2.1). P.1131–1136. [in English]

Information about authors:

Sary Bolgan - **corresponding author**, Doctoral student of the Department of preschool and primary education, Aktobe Regional University named after K. Zhubanov, Aktobe, Republic of Kazakhstan

E-mail: amir05102020@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2625-8218>

Sultangaliyeva Olga - PhD doctor, Senior lecturer of the kazakh literature Department, Aktobe Regional University named after K. Zhubanov, Aktobe, Republic of Kazakhstan

E-mail: Sultangalieva_74@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1560-0370>

Zhusupova Zhanna – Candidate of Pedagogical Sciences, docent, Senior lecturer of the Department of preschool and primary education, Aktobe Regional University named after K. Zhubanov, Aktobe, Republic of Kazakhstan

E-mail: Zhanna.zhusupova@inbox.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9475-5900>

Shokanov Ruslan - Candidate of Pedagogical Sciences, senior lecturer of the Department of Theory and Methodology of Physical Education, Aktobe Regional University named after K. Zhubanov, Aktobe, Republic of Kazakhstan

E-mail: Aikar05@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6271-4672>

Информация об авторах:

Сары Болған - **основной автор**, докторант кафедры дошкольного и начального обучения, Актыбинский региональный университет им. К. Жубанова, г. Актобе, Республика Казахстан

E-mail: amir05102020@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2625-8218>

Сұлтанғалиева Ольга – PhD, старший преподаватель кафедры казахской литературы, Актыбинский региональный университет им. К. Жубанова, г. Актобе, Республика Казахстан

E-mail: Sultangalieva_74@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1560-0370>

Жусупова Жанна – кандидат педагогических наук, доцент, старший преподаватель кафедры дошкольного и начального обучения, Актыбинский региональный университет им. К. Жубанова, г. Актобе, Республика Казахстан

E-mail: Zhanna.zhusupova@inbox.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9475-5900>

Шоканов Руслан - кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры теории и методики физического воспитания, Актыбинский региональный университет им. К. Жубанова, г. Актобе, Республика Казахстан

E-mail: Aikar05@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6271-4672>

Авторлар туралы ақпарат:

Сары Болған – **негізгі автор**, мектепке дейінгі және бастауыш оқыту кафедрасының докторанты, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: amir05102020@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2625-8218>

Сұлтанғалиева Ольга - PhD доктор, қазақ әдебиеті кафедрасының аға оқытушысы, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: Sultangalieva_74@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1560-0370>

Жусупова Жанна – педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, мектепке дейінгі және бастауыш оқыту кафедрасының аға оқытушысы, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: Zhanna.zhusupova@inbox.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9475-5900>

Шоканов Руслан – педагогика ғылымдарының кандидаты, дене тәрбиесі теориясы мен әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан

E-mail: Aikar05@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6271-4672>